

14. Siusel Yu. (2017). *Sotsiofilosofskyi aspekt spozhyvatskoi povedinky yak komunikatyvnoi dii : monohrafiia [Sociophilosophical aspect of consumer behavior as a communicative action: a monograph]*. Kyiv : TOV «NVP «Interservis», 182 p. [in Ukrainian].

Інформація про автора

БРОЯКА Антоніна Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: broyaka@vsau.vin.ua).

BROYAKA Antonina – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna Str., Vinnytsia, 21008; e-mail: broyaka@vsau.vin.ua).

БРОЯКА Антонина Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: broyaka@vsau.vin.ua).

УДК: 631.439.147

DOI: 10.37128/2411-4413-2019-6-4

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ
ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ ©**

ХАЄЦЬКА О.П.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки,
Вінницький національний аграрний
університет
(м. Вінниця)

У статті висвітлено сучасний стан розвитку світового та вітчизняного ринку органічної продукції, зазначено країни, де спостерігаються найвищі темпи розвитку сертифікованого виробництва, країни з найбільшим споживанням органічної продукції на душу населення та країни з найбільшими площами органічних сільськогосподарських земель. Проаналізовано ринок органічної продукції в Україні від зародження до сучасного стану із зазначенням усіх стадій розвитку та проблем, що виникали, також наведено основні Закони щодо органічного виробництва, визначено сертифіковані органічні продукти, країни та компанії що функціонують на вітчизняному ринку.

Зазначено площі земель із органічним статусом, загальну кількість органів сертифікації, кількість операторів на даному ринку у розрізі областей України. У статті проводиться порівняльний аналіз українського органічного виробництва зі світовим виробництвом, зазначено країн-лідерів за площами зайнятими під органічним виробництвом. Визначено перелік сертифікованих в Україні видів органічних продуктів, які споживаються як на внутрішньому ринку так і експортуються в різні країни світу. У статті розглянуто динаміку внутрішнього ринку органічної продукції за 2002–2017 роки.

Наведено основні принципи органічного сільського господарства, які направлені на збереження довкілля, природних ресурсів а також запропонований механізм стимулювання органічного виробництва аграрними підприємствами. Також описано переваги даного виробництва, серед яких: переваги для здоров'я, екологічні, соціальні та економічні переваги.

Визначено нагальні проблеми ринку органічної продукції, запропоновано напрями державної політики у сфері органічного виробництва, що сприятимуть розвитку органічного виробництва в Україні та просування вітчизняної органічної продукції в інші країни світу.

Ключові слова: ринок органічної продукції, органічне виробництво, органічна продукція, сертифіковане виробництво, виробництво сільськогосподарської продукції, екологічно чисті продукти харчування.

Рис. 7. Табл. 1. Літ 19.

PROSPECTS FOR ORGANIC PRODUCTION MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE AND THE WORLD

KHAIETSKA Olha
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Economics Department,
Vinnytsia National Agrarian University,
(Vinnytsia)

The article describes the current state of development of the world and domestic market of organic products, countries where there are the highest rates of development of certified production, countries with the highest consumption of organic products per capita and countries with the largest areas of organic agricultural land. The organic products market in Ukraine has been analyzed from the beginnings to the present state, indicating all stages of development and the problems that have arisen, as well as the basic laws on organic production, certified organic products, countries and companies operating on the domestic market.

The area of land with organic status, the total number of certification bodies, the number of operators in this market in the regions of Ukraine is indicated. In the article a comparative analysis of Ukrainian organic production with world production is conducted, the countries-leaders for the areas occupied by organic production are specified. The list of certified in Ukraine types of organic products, which are consumed both on the domestic market and exported to different countries of the world, is determined. The article deals with the dynamics of the internal market of organic products for 2002-2017 years.

The basic principles of organic agriculture, which focus on the preservation of the environment and natural resources, are presented and a mechanism for promoting organic production by agricultural enterprise. The benefits of this production are also described, including: health benefits, environmental, social and economic benefits.

The urgent problems of the organic products market are determined, directions of state policy in the field of organic production are proposed, which will promote the development of organic production in Ukraine and the circulation of domestic organic products in the world.

Key words: organic products market, organic production, organic production, certified production, production of agricultural products, organic food.

Fig. 7. Table. 1. Lit. 19.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ОРГАНИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ И МИРЕ

ХАЕЦКАЯ Ольга Петровна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье отражено современное состояние развития мирового и отечественного рынка органической продукции, отмечены страны, где наблюдаются наивысшие темпы развития сертифицированного производства, страны с наибольшим потреблением органической продукции на душу населения и страны с наибольшими площадями органических сельскохозяйственных земель. Проанализирован рынок органической продукции в Украине от зарождения к современному состоянию с указанием всех стадий развития и проблем, которые возникали, также приведены основные Законы относительно органического производства, определена суть сертифицированной органической продукции, представлены страны и компании, которые функционируют на отечественном рынке. Отмечены площади земель с органическим статусом, общее количество органов сертификации, количество операторов на данном рынке в разрезе областей Украины.

В статье проводится сравнительный анализ украинского органического производства с мировым производством, отмечено стран-лидеров по площадям, занятых под органическим производством. Определенно перечень сертифицированных в Украине видов органических продуктов, которые потребляются как на внутреннем рынке, так и экспортируемыми в разные страны мира. В статье рассмотрена динамика внутреннего рынка органической продукции за 2002–2017 годы.

Приведены основные принципы органического сельского хозяйства, которые направлены на сохранение окружающей среды, природных ресурсов, а также предложен механизм стимулирования органического производства аграрными предприятиями. Также описаны преимущества данного производства, среди которых: преимущества для здоровья, экологические, социальные и экономические преимущества.

Определенны неотложные проблемы рынка органической продукции, предложены направления государственной политики в сфере органического производства, содействующие развитию органического производства в Украине и продвижению отечественной органической продукции в другие страны мира.

Ключевые слова: рынок органической продукции, органическое производство, органическая продукция, сертифицированное производство, производство сельскохозяйственной продукции, экологически чистые продукты питания.

Рис. 7. Табл. 1. Лит. 19.

Постановка проблема. Важливою складовою соціальною та економічною відповідальності ведення бізнесу, що займається виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції є виробництво якісної та безпечної продукції. Унаслідок нерационального та бездумного використання природних ресурсів із кожним роком погіршується екологічна ситуація у світі, тому досить стрімкими темпами розвивається ринок органічної продукції. Значна увага приділяється виробництву продуктів харчування, які не приносять шкоди організму та є корисними для здоров'я. На світовому рівні ринок органічних харчових продуктів щороку збільшується на 10–15%, а попит на органіку зростає швидше, ніж пропозиція.

Найвищі темпи розвитку органічного ринку спостерігаються в країнах ЄС, Північної Америки, Близького Сходу та Азії. Україна поміж інших країн займає чільне місце в розвитку сертифікованого органічного виробництва, все більше споживачів пред'являє попит на українську органічну продукцію, пропозиція якої має тенденцію до зростання, значна частина (близько 80 %) вироблених українських органічних товарів відправляється на експорт, так як попит на вітчизняну органіку достатньо високий, в основному за рахунок невисоких цін. Ціни на органічну продукцію значно вищі (на 20-30 %), ніж на товари традиційного виробництва, все ж попит особливо на європейських ринках із року в рік зростає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок органічних продуктів розглядали такі науковці, як: Т. Боровик, О. Бородіна, В. Грановська [4], Г. Калетник [5], С. Ковальчук [9], О. Маслак [10], Н. Пришляк [5, 13], О. Прутська [14], П. Саблук, О. Трофімцева [17], Н. Willer, J. Lernoud [15] та ін.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження сучасного стану ринку органічного виробництва та перспектив його розвитку, дослідження тенденцій виробництва та споживання органічної продукції в Україні та світі, а також виділення проблемних аспектів даного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах із розвитком виробництва в усіх сферах діяльності все більшого розвитку набуває виробництво та споживання безпечних органічних продуктів, тому органічне виробництво є надзвичайно актуальною проблемою сьогодення, оскільки виробляючи органічну продукцію, виробники піклуються про навколишнє середовище, здоров'я нації. Цей вид діяльності збільшує ефективність виробництва при зменшенні людського впливу на природне середовище.

Ринок органічної продукції в Україні почав зароджуватися ще на початку 2000-х років. У 2002 році засновано Асоціацію учасників біовиробництва «БЮЛан Україна», яка створена для захисту інтересів виробників органічної продукції. Державним секретаріатом Швейцарії з економічних питань (SECO) у 2005 започатковано проект «Розвиток органічного ринку в Україні» (FiBL, Швейцарія). У 2007 році почав функціонувати український сертифікаційний орган Органік стандарт, який проводив сертифікацію органічного виробництва за стандартами ЄС в Україні. Перші українські сертифіковані органічні продукти з'явилися у магазинах з 2008 року («Мега Маркет», «Метро», «Чумацький шлях», «Фуршет Гурман» та ін.). У Львові у 2009 році організовано Перший Всеукраїнський Ярмарок органічних продуктів. Продукція українського виробника була представлена на Міжнародній виставці органічного виробництва BioFach у Нюрнберзі (Німеччина). Із 2010 року почалося наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією (крупки, соки, сиропи, повидло, молочні вироби, сухофрукти, мед, м'яса продукція). 2011 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про органічне виробництво», а у 2012 році німецьким Товариством Міжнародного Співробітництва (GIZ) започатковано пілотний проект з підтримки органічного сектору сільського господарства, метою якого було підвищення обізнаності населення щодо переваг споживання органічної продукції та підвищення зацікавленості фермерів, які займаються органічним землеробством, виробляють органічні продукти. 2013 року створена спілка виробників сертифікованих органічних продуктів «Органічна Україна», у 2014 – набрав чинності Закон «Про

виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [1]. Із 2015 року розвиток органічного ринку став одним із пріоритетних напрямків розвитку агропромислового сектору України. У 2016 році для маркування органічних продуктів офіційно презентовано Державний логотип України (рис. 1), почали функціонувати два німецько-українські проекти співробітництва в галузі органічного сільського господарства. Уже у 2017 році створено громадську спілку «Український Органічний Кластер». 10 липня 2018 року Верховною Радою було прийнято Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [2], але цей закон буде введений у дію в серпні 2019 року [15, 16, 17].

За даними Державної служби статистики України розміри країни становлять 603 600 км², в тому числі 42,7 млн га сільськогосподарських земель. Наша країна має вдале географічне розташування, родючі ґрунти та сприятливі природно-кліматичні умови, а це все сприяє розвитку органічного виробництва. Площа земель з органічним статусом становить 289 551 га (0,9%), в перехідному стані 91 622 га. Загальна кількість органів сертифікації в Україні 19, кількість операторів на ринку – 426 (294 з них – сільськогосподарські виробники). Основною проблемою розвитку органічного ринку є низький рівень обізнаності серед споживачів про органічні продукти та низька окупність інвестицій в органічне землеробство.

Рис. 1. Логотипи органічної продукції

* Джерело: *Organicin Ukraine_Trofimtseva_Prokopchuk-2017_UA_final*

За даними The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends у 2017 році у світі розподіл площ під органічною продукцією розподілялись наступним чином: Океанія – 47% (27,3 млн га), Європа – 23% (13,5 млн га), Південна Америка – 12% (7,1 млн га), Азія – 8% (4,9 млн га), Північна Америка – 5% (3,1 млн га) та Африка – 3% (1,8 млн га) із загальної площі 57,8 млн га яка відведена під органічну сільськогосподарську продукцію [19].

Сертифіковане органічне сільське господарство розвинуте у більш, ніж 170 країнах світу. Площі під органічними культурами відводять усі світові країни, лідерами є Австралія, Аргентина, Китай (найбільші площі під органікою); Індія, Мексика, Уганда (найбільші виробники); США, Німеччина, Франція (найбільший органічний ринок); Іспанія, Італія, Уругвай, Швейцарія, Данія, Швеція (найбільше споживання на душу населення) (рис. 2, рис. 3, рис. 4) [16]. На початку 2018 року площі під органічним землеробством становили 70 млн га, тоді як у 2000 році це була площа в межах 11 млн га.

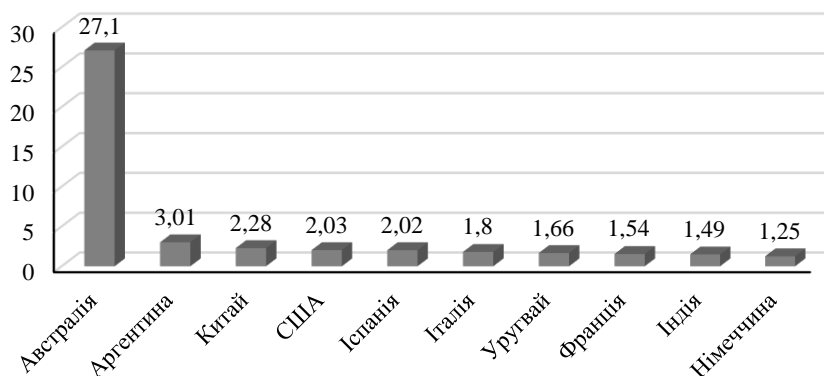

Рис. 2. Топ 10 країн з найбільшими площами органічних сільськогосподарських земель, млн га

* Джерело: книга FiBL-IFOAM «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди 2018»

Збільшення площ під органічними сільськогосподарськими культурами відбувається повільніше, ніж зростання попиту на екологічно чисту продукцію. Найбільшу частку площ під органікою займають пасовища, площі під зерновими (найбільше зайнято під пшеницею), під олійними культурами, оливками, кавою, горіхами, овочами. Трохи менші площі під текстильними культурами, виноградом, ягодами, грибами.

Найвища частка органічних продуктів у загальному ринку продуктів споживається у Швейцарії, Данії, Швеції, Люксембурзі (рис. 3)

Рис. 3. **Топ-10 країн з споживанням органічної продукції на душу населення, євро, 2017 рік**

*Джерело: книга FiBL-IFOAM «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди 2018»

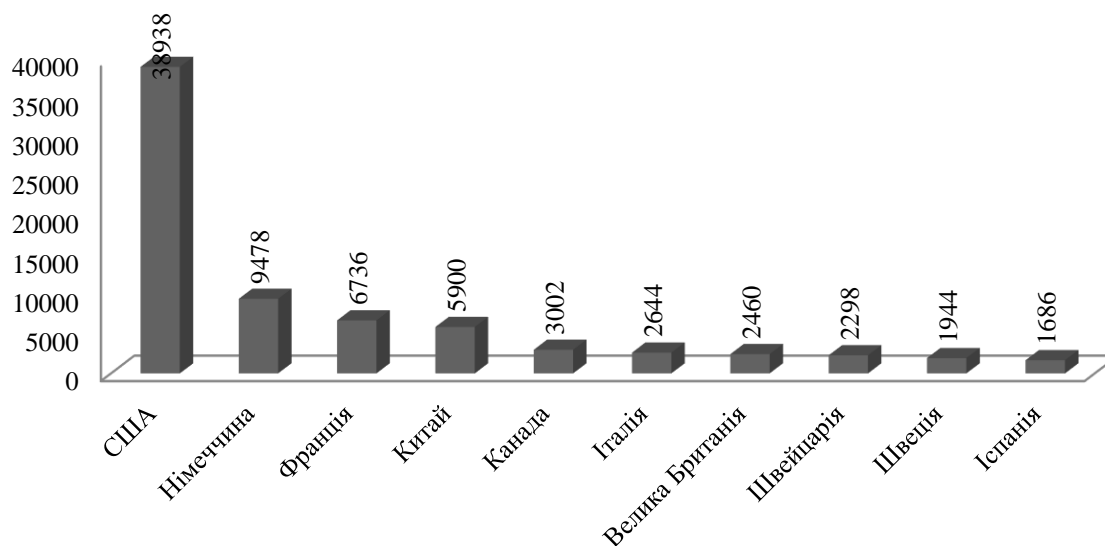

Рис. 4. **Топ-10 країн з найбільшими ринками органічних продуктів, млн євро, 2017 рік**

*Джерело: книга FiBL-IFOAM «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди 2018»

Україна посідає 20 місце у світі та 11 в Європі за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні (приблизно 1% усіх орних земель, що складає 0,4 млн га.) [3]. На рис. 5 представлено органічну карту України, яка розроблена в рамках швейцарсько-українського проекту «Розвиток органічного ринку в Україні» (FiBL Швейцарія).

Україна отримує міжнародну підтримку для розвитку органічного ринку від Швейцарії з 2005 року, Німеччини з 2016 року, Канади з 2014 року, продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), EU4Business та Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) з 2016 року.

Як видно з рис. 5, найбільше сільськогосподарських виробників, які вирощують органічну продукцію, знаходиться в Одеській, Дніпропетровській, Херсонській та Житомирській областях. Найменше сільськогосподарських земель органічного призначення – у Чернівецькій, Донецькій, Луганській, Івано-Франківській та Сумській областях.

Органічне виробництво – це сертифікована діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції, що провадиться із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції [2].

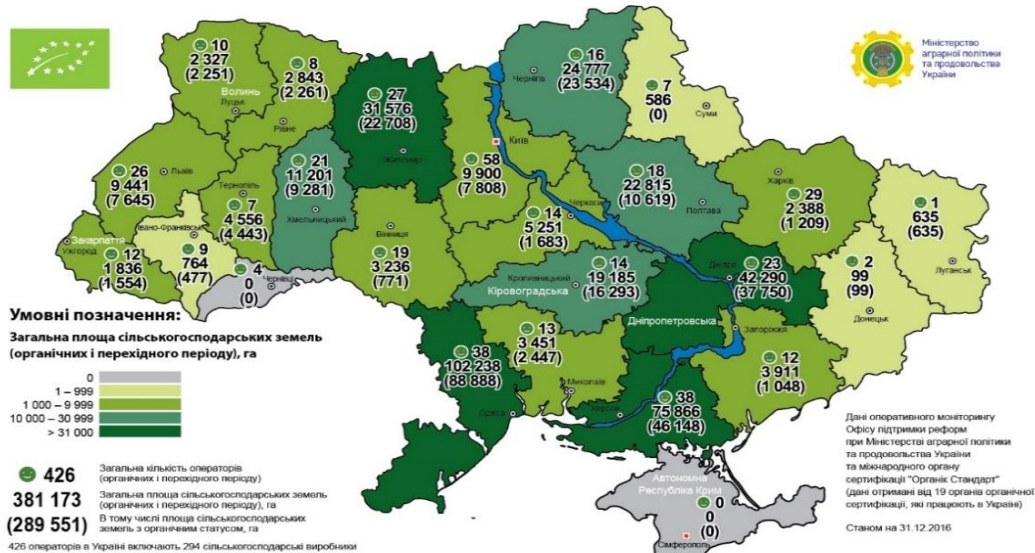

Рис. 5. Органічна карта України станом на початок 2017 року

*Джерело: Аналіз ринку органічної продукції в Україні <https://agropolit.com/spetsproekty/407-analiz-rinku-organichnoyi-produktsiyi-v-ukrayini>

Органічними або екологічно чистими є продукти харчування, які виробляють із дотриманням визначених екологічних стандартів на всіх етапах технологічного та розподільчого ланцюга без ароматизаторів, барвників, консервантів та генетично модифікованих організмів із максимальним збереженням їх поживних речовин. Матеріали для упакування таких продуктів теж виготовляються з натуральної сировини [10].

За даними органу сертифікації «Органік Стандарт», у 2017 році головними органічними продуктами (за обсягом), які експортувала Україна, були кукурудза, пшениця, соя, ячмінь, пшениця спельта, соняшник, пшоно, ріпак, чорниця (заморожена), овес, просо, люпин, яблука (свіжі), гречка, гірчиця, бузина (плоди), насіння гарбуза, березовий сік, льон, пластівці, жито, грецький горіх (ядро), обліпіха (заморожена), ожина (заморожена), шипшина (заморожена), коріандр, горох, цвіт бузини (заморожений), суніця (заморожена), журавлина (заморожена), яблучний концентрат, глід (заморожений), макуха соняшника, борошно твердої пшениці, брусниця (заморожена), аронія (заморожена), ромашка (сушена), коноплі, малина (заморожена) та соняшникова олія [15, 17].

Для виробництва органічної продукції необхідно дотримуватися основних принципів (рис. 6), які сприяють для спонукають розвитку органічного руху та регулюють розвиток програм та стандартів ІФОАМ, їх враховують у всьому світі, а також відповідні принципи відповідають системі господарювання та виробництва, які направлені на збереження довкілля, природних ресурсів, а продукти, вироблені з дотриманням цих принципів, відповідають потребам споживачів в органічних продуктах [11, 12].

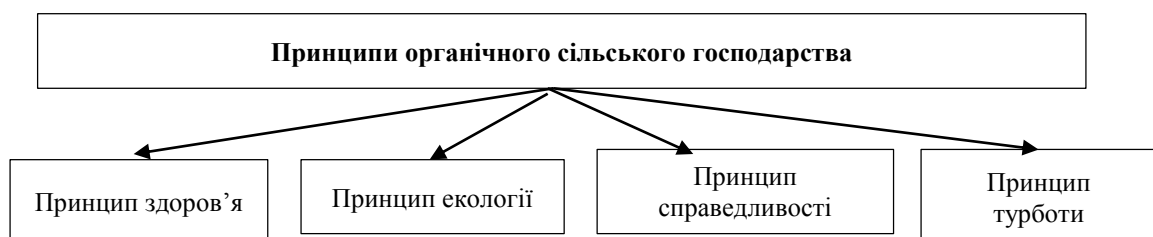

Рис. 6. Основні принципи органічного виробництва

* Джерело [13]

На сучасному етапі розвиток органічного землеробства є актуальним, оскільки виробляючи органічну продукцію, ми захищаємо навколишнє природне середовище, покращуємо якість і безпечність продукції. При вирощуванні органічної продукції застосовуються сучасні та традиційні технології для боротьби з хворобами, бур'янами та шкідниками, покращуються властивості ґрунту, зменшується забруднення водного та повітряного середовища, підвищується ефективність виробництва. Це допомагає зберегти нашу планету не лише зараз, а й для наступних поколінь. Водночас органічне землеробство є трудомістким та більш затратним, у процес виробництва залучаються науковці (мікробіологи, екологи), щоб відповідно скоригувати процес виробництва, технологію вирощування с/г культур.

Рис. 7. Основні переваги виробництва органічної продукції

* Джерело: Побудовано на основі джерел:[4, 7]

Принципи органічного сільського господарства є одночасно і перевагами органічного виробництва, серед яких переваги для здоров'я, екологічні, соціальні та економічні (рис. 7).

Основними органічними товарами України, які споживаються як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому є зернові, зернобобові, олійні культури, м'ясо, молоко, овочеві та баштанні культури, виноград, ягоди, горіхи, лікарські трави, гриби та мед. Сертифікованими продуктами переробної промисловості є пластівці, джеми, сиропи, соки, олія, борошно і консервовані овочі [7]. У США визначають чотири види органічної продукції, відповідно правил Департаменту сільського господарства: продукція рослинництва, продукція тваринництва, дикорослі культури та продукція переробки [5, с.11]. Крім того визначаються регламентовані вимоги та стандарти, яких дотримуються виробники при виробництві органічної продукції.

За даними органу сертифікації «Органік Стандарт», головними країнами-імпортерами (за обсягом) української органічної продукції операторів, сертифікованих усіма органами сертифікації є Нідерланди, Німеччина, Велика Британія, Італія, Австрія, Литва, Польща, Швейцарія, Франція, Бельгія, Чехія, Болгарія та Угорщина. Українські виробники також експортують до США, Канади, Австралії та деяких країн Азії [17].

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства, станом на початок 2017 року Україна під вирощування зернових відводить найбільші площі (7 місце серед країн-виробників органічних зернових), понад 16% займають олійні (5 місце у світі), 4,6% – бобові (7 місце). Під овочами зайнято 2% угідь (10 місце), а під фруктами – 0,6% [17].

В Україні більшість органічних операторів сертифіковані за органічним стандартом ЄС. Місткість внутрішнього ринку органічної продукції представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка внутрішнього ринку органічної продукції за 2002–2017 роки

Показник	2002	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення, 2017 р до 2002 р
Площа, га	164,4	270,0	270,2	272,9	393,4	400,8	410,6	411,2	420,0	+255,6
Кількість господарств	31	118	142	164	175	182	210	360	375	+344
Середній розмір господарства	5,30	2,29	1,90	1,66	2,25	2,20	1,96	н.д.	н.д.	

*Джерело: Джерело: за даними IFOAM та Федерації органічного руху України

Як видно з табл. 1 площі під органікою щороку збільшуються, зростає і кількість господарств, які займаються вирощуванням цієї продукції, що свідчить про стійку динаміку розвитку ринку органічної продукції в Україні.

Важливою умовою подальшого розвитку органічної продукції в Україні є експорт вітчизняних товарів, причому продавати за кордон потрібно не лише сировину, а й органічну напівперероблену та перероблену продукцію.

Україна отримує міжнародну підтримку для розвитку органічного ринку від Швейцарії, Німеччини, США, Канади. У сучасних тенденціях глобалізації для України найбільш перспективними є західноєвропейські ринки, для яких важливі стандарти екологічно чистих продуктів харчування.

На сьогодні споживачі готові купувати органічну продукцію за таких умов:

- забезпечення та підтвердження державного контролю якості;
- значний асортимент продукції, доступний у торговельних мережах;
- невисока націнка на органічну продукцію відносно традиційної (10–20%) [17].

Висновки. Органічні продукти харчування переважають традиційні за своїми споживчими параметрами, проте поступаються за економічними, зокрема ціною. Тому розвиток органічного ринку є пріоритетним для підприємств аграрного сектору, так як забезпечує їхню конкурентоспроможність.

Для захисту вітчизняного органічного ринку необхідно застосовувати обмеження імпорту органічних продуктів із метою захисту внутрішнього органічного ринку.

Перевагами для виробників органічної продукції є збільшення частки грошових заощаджень за рахунок економії на мінеральних добривах та засобах хімізації; додаткові доходи від продажу надлишкової продукції та вирощування товарних культур; зниження вхідних бар'єрів для входження до внутрішніх та міжнародних експортних ринків сертифікованої органічної продукції та формування преміальної ціни на товар; а також можливості додаткового збільшення вартості органічних продуктів у результаті їхньої переробки.

Рентабельність органічного бізнесу в усьому світі залежить від рівня державної підтримки. Оскільки програми дотування органічного землеробства є програмами підтримки екології і потрапляють у так звану «зелену скриньку» за правилами СОТ, то їхнє бюджетне фінансування не підлягає жодним обмеженням. У деяких країнах фермери, які займаються органічним виробництвом отримують державні дотації протягом трьох років з моменту започаткування бізнесу (у Швейцарії фермер одержує до 1000 \$/га за ведення органічного землеробства). Надані дотації сприяють розвитку органічного виробництва та підвищують його рентабельність.

Також доцільним є формування механізму стимулювання органічного виробництва аграрними підприємствами, що враховуватиме світові тенденції розвитку цього напряму господарювання. Механізм стимулювання органічного виробництва включає перехід на

екобезпечні технології виробництва; запровадження державного субсидування; розвиток внутрішнього ринку, а не лише орієнтація на експорт; дослідження та впровадження практики інших країн, що мають позитивні та стабільні результати та інші чинники, що сприятимуть подальшому ефективному розвитку органічного сільського господарства.

Цей механізм сприяє збільшенню залучення до праці молоді на сільських територіях, залученню людського капіталу, інвестиційних ресурсів в економіку конкретних підприємств; формує передумови інвестиційно-інноваційних заходів соціально-економічного та екологічного розвитку, поліпшенню інвестиційного клімату, забезпеченню активізації процесів в агробізнесу тощо. Доцільним є запровадження системи субсидування, що сприятиме підтримці виробників (у формі прямих виплат).

У цілому розвиток органічного виробництва в Україні сприяє:

- збереженню та поліпшенню навколишнього середовища;
- деякому відтворенню родючості ґрунтів;
- розвитку сільських територій;
- покращенню рівня життя сільського населення та загального добробуту населення країни;
- забезпеченню продовольчої безпеки в Україні;
- підвищенню ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва;
- забезпечення населення здоровою якісною продукцією;
- покращення іміджу України на міжнародному ринку органічної продукції;
- зміцнення експортного потенціалу та ін.

Основними напрямками державної політики у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції є:

- створення єдиної системи сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції;
- державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції;
- встановлення відповідальності за порушення законодавства у цій сфері;
- забезпечення зайнятості сільського населення та розвиток сільських територій;
- підтримка розвитку мікро-, малих та середніх підприємств, які займаються органічним виробництвом або обігом органічної продукції;
- надання кредитів та залучення інвестицій на пільгових умовах;
- надання цільових субсидій та інших видів фінансової підтримки, вжиття інших заходів економічного стимулювання.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» (Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 20–21, С. 721
2. Закон ВР України, Закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10.07.2018 № 2496-VIII
3. Аналіз ринку органічної продукції в Україні URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/407-analiz-rinku-organichnoyi-produktsiyi-v-ukrayini> 15 лютого 2018.
4. Грановська В.Г. Механізм стимулювання розвитку підприємств органічного сектору: адаптація світового досвіду. *Мукачівський державний університет. Економіка та управління підприємствами*. Випуск №9. 2017. С. 384–390.
5. Калетнік Г.М., Пришляк Н.В. Виробництво та сертифікація органічної продукції: досвід США *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 9. С. 7–22.
6. Клітна М.Р., Брижань І.А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. *Ефективна економіка*. № 2013. №10. URL: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525> (дата звернення: 08.04.2019).
7. Коротко про органік / Ukraine.fibl.org: Проект розвитку органічного ринку в Україні (2012-2016). URL: ukraine.fibl.org/fileadmin/documents-ukraine/Коротко_про_орга-нік.doc
8. Лагута Я.М., Михайленко Н.В. Стан та перспективи розвитку ринку органічної продукції в контексті соціальної відповідальності бізнесу. *Економіка та управління підприємствами. Причорноморські економічні студії*. Випуск 18. 2017.
9. Мазур В.А., Ковальчук С.Я. Специфіка ринку органічної продукції: національний та європейський аспект. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 7–18.

10. Маслак О. Ринок органіки в Україні: стан та перспективи / О. Маслак. *Агробізнес сьогодні*. 2014. URL: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/806-rynok-organiky-v-ukraini-stan-ta-perspektyvy.html>.
11. Постанова ЄС 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄС) № 2092/91 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02007R0834-20130701>
12. Принципи органічного сільського господарства. Федерація органічного руху в Україні. URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-40-47>
13. Пришляк Н.В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 25–36.
14. Прутська О.О., Беляєва Н.В. Світовий досвід стимулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: економічні науки*. 2012. №1, т. 2. С. 212–218.
15. «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди 2018». Willer, H. and Lernoud, J. (Eds.) (2017): *The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends*. FiBL & IFOAM – Organics International (2017): Frick and Bonn, 2017-02-20 URL: www.ukraine.fibl.org, www.fibl.org
16. Світова органічна статистика 2019 : веб-сайт. URL: <http://organicinfo.ua/numbers.html>
17. Трофімцева О. Розвиток органічного сільськогосподарського виробництва є одним з пріоритетів нашої роботи. URL: <http://minagro.gov.ua/node/25937>. *Organicin Ukraine_Trofimtseva_Prokorchuk-2017_UA_final*
18. Федерація органічного руху України 2005-2018 URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>
19. *The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends 2017 / Organic Farming and Market Development in Europe and the European Union (FiBL & IFOAM)*. 2018 URL: <http://orgprints.org/31187/1/willer-et-al-2017-europe.pdf>

References

1. Zakon Ukrainy (2014). «Pro vyrobnytstvo ta obih orhanichnoi silskohospodarskoj produktsii ta syrovyny» [On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials] (Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). № 20-21, st.721) [in Ukrainian].
2. Zakon VR Ukrainy (2018). Zakon «Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannia orhanichnoi produktsii» [On Basic Principles and Requirements for Organic Production, Turnover and Marking of Organic Products] vid 10.07.2018 N 2496-VIII [in Ukrainian].
3. *Analiz rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Analysis of organic products market in Ukraine]* (2018). URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/407-analiz-rinku-organichnoyi-produktsiyi-v-ukrayini-15-liutoho-2018> [in Ukrainian].
4. Hranovska V.H. (2017). Mekhanizm stymuliuвання rozvytku pidpriemstv orhanichnoho sektoru: adaptatsiia svitovoho dosvidu. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*. Vypusk №9. pp. 384-390 [in Ukrainian].
5. Kaletnik H.M., Pryshliak N.V. (2017). Vyrobnytstvo ta sertyfikatsiia orhanichnoi produktsii: dosvid SShA [Production and certification of organic products: US experience] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky* № 9, pp. 7-22 [in Ukrainian].
6. Klitna M.R., Bryzhan I.A. (2013). Stan i rozvytok orhanichnoho vyrobnytstva ta rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Status and development of organic production and organic products market in Ukraine] *Efektivna ekonomika*. №10. URL: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektivna-ekonomika&s=ua&z=2525> (data zvernennia: 08.04.2019) [in Ukrainian].
7. *Korotko pro orhanik [Briefly about Organics] Ukraine.fibl.org: Proekt rozvytku orhanichnoho rynku v Ukraini* (2012-2016). URL: ukraine.fibl.org/fileadmin/documents-ukraine/Korotko_pro_orhanik.doc [in Ukrainian].
8. Lahuta Ya.M., Mykhailenko N.V. (2017). Stan ta perspektyvy rozvytku rynku orhanichnoi produktsii v konteksti sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu [Status and prospects of organic products market development in the context of social responsibility of business] *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy Prychornomorski ekonomichni studii*. Vypusk 18. [in Ukrainian].
9. Mazur V. A., Kovalchuk S. Ya. (2018). Spetsyfika rynku orhanichnoi produktsii: natsionalnyi ta yevropeyskiy aspekt [Specificity of organic products market: national and European aspect] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*. № 4, pp. 7-18 [in Ukrainian].

10. Maslak O. (2014). Rynok orhaniky v Ukraini: stan ta perspektyvy [The market of organic in Ukraine: state and prospects] *Ahrobiznes sohodni*. URL: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/806-rynok-organiky-v-ukraini-stan-ta-perspektyvy.html> [in Ukrainian].

11. *Postanova YeS 834/2007 vid 28 chervnia 2007 roku stosovno orhanichnoho vyrobnytstva i markuvannya orhanichnykh produktiv, ta skasuvannya Postanovy (IeES) № 2092/91 [EU Regulation 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labeling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91]* URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02007R0834-20130701> [in Ukrainian].

12. Pryntsypy orhanichnoho silskoho hospodarstva. [Principles of organic agriculture] *Federatsiia orhanichnoho rukhu v Ukraini*. URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-40-47> [in Ukrainian].

13. Pryshliak N.V. (2018). Suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Current state and prospects of the organic products market in Ukraine] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*. № 5. pp. 25-36.

14. Prutska O.O., Beliaieva N.V. (2012). Cvitovy dosvid stymuliuвання vyrobnytstva orhanichnoi silskohospodarskoi produktsii. [Worldwide experience of stimulating the production of organic agricultural products] *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seriya: ekonomichni nauky*. №1, t. 2, pp.212-218.

15. «Svit orhanichnoho silskoho hospodarstva. Statystyka ta trendy 2018». [The world of organic agriculture. Statistics and trends 2018] Willer, H. and Lernoud, J. (Eds.) (2017): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends. FiBL & IFOAM – Organics International (2017): Frick and Bonn, 2017-02-20 Willer, H. and Lernoud, J. (Eds.) (2017): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends. FiBL & IFOAM – Organics International (2017): Frick and Bonn, 2017-02-20 URL: www.ukraine.fibl.org, www.fibl.org [in Swiss-Ukrainian].

16. *Svitova orhanichna statystyka 2019 : veb-sait [World organic statistics 2019]* URL: <http://organicinfo.ua/numbers.html>. [in Ukrainian].

17. Trofimtseva O. (2017). Rozvytok orhanichnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva ye odnym z prioritytiv nashoi roboty. [The development of organic farming is one of the priorities of our work] URL: <http://minagro.gov.ua/node/25937>. *Organicin Ukraine_Trofimtseva_Prokopchuk-2017_UA_final* [in Ukrainian].

18. Federatsiia orhanichnoho rukhu Ukrainy 2005-2018 [Federation of Organic Movement of Ukraine 2005-2018] URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> [in Ukrainian].

19. The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends 2017 / Organic Farming and Market Development in Europe and the European Union (FiBL & IFOAM). 2018 URL: <http://orgprints.org/31187/1/willer-et-al-2017-europe.pdf> [in Europe].

Інформація про авторів

ХАСЦЬКА Ольга Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: haetska@vsau.vin.ua).

КНАІЕТСКА Olha – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Economics Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: haetska@ivsau.vin.ua).

ХАЕЦКАЯ Ольга Петровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, м. Винница, ул. Сонячна, 3, e-mail: haetska@vsau.vin.ua).

